

El futur que Silicon Valley no voldria

Alba Gómez Gabriel / @Alba_gig

T'imagines un futur on la gent no tingui vehicle propi i la contaminació davall en picat? Un futur on puguis consumir productes ecològics d'una manera senzilla i les productores i pageses puguin dignificar encara més la seva feina? Un futur on els micropobles —avui, força aïllats i desconeguts— s'omplin de caravanes que els dinamitzin i els donin vida? **Aquests són només tres exemples del que anomenem cooperativisme de plataforma, un model econòmic que emergeix amb força i creativitat arreu del món.** Un model que utilitza la tecnologia amb una capacitat tan transformadora, que ha atret inversors del calat de Goldman Sachs amb fam d'apropriar-se'l.

A continuació, et proposem un recorregut per conèixer exemples de com la tecnologia, quan no està al servei del capitalisme, pot contribuir a democratitzar la nostra vida i a fer créixer l'economia social i solidària. Les expertes Mayo Fuster i Bàrbara Ortuño aportaran llum en aquest viatge, i els cooperativistes Sergi Alonso, Auxi Piñero i Ricard Jornet ens obriran les portes de [Katuma](#), [Van Woow](#) i [Som Mobilitat](#), els seus respectius projectes.

Menys unicorns i més democràcia

Segurament alguna vegada has sentit a parlar d'[Uber](#), la plataforma que connecta conductores amb cotxe i persones que volen fer un trajecte motoritzat. És possible que coneguis l'empresa arran de la polèmica que ha encès en el món del taxi, que l'ha acusat de practicar competència deslleial, però pocs mitjans han posat el focus en el cor d'aquesta multinacional, que té en un valor estimat de 62,5 mil milions de dòlars en el mercat. Potser també coneixes la plataforma [Airbnb](#) i les pica-baralles que ha protagonitzat amb el sector hotelier, amb l'Ajuntament de Barcelona, o amb les veïnes de la

ciutat comtal, queixoses del seu model depredador, però el que els mitjans a penes esmenten és que aquesta plataforma de lloguer d'estades curtes és una de les 'start ups' més valuoses del moment: el 2016 [estava valorada](#) amb 30.000 milions de dòlars.

Com explica en [aquest article](#) la Mayo Fuster, investigadora del grup de recerca [Dimmons.net](#), Uber, Airbnb o [Bla Bla Car](#) encarnen l'anomenat "model unicorn": **són plataformes digitals impulsades des de Silicon Valley que, tot i transformar el món on vivim** —com ens desplaçem, com viatgem, com consumim cultura, com ens alimentem...— **no anhlen un sistema més just i sostenible, sinó que pretenen maximitzar els beneficis dels accionistes a costa de precaritzar drets com el de treball o el de l'habitatge.**

En contraposició a aquest model, cada dia sorgeixen més cooperatives que posen les plataformes tecnològiques al servei de les usuàries i que opten per una propietat descentralitzada democràtica. Un exemple emblemàtic n'és [Fairmondo](#), l'eina que connecta persones que ofereixen productes ètics amb persones que en busquen, una alternativa al gegant Amazon que ja compta amb una comunitat de més de 12.000 usuàries i amb més de dos milions de productes. Potser encara no el coneixes perquè fins ara no ha ocupat gaire titulars als diaris.

Dels camps de pastura a l'univers digital

Les cooperatives de plataforma fugen de les jerarquies i aconseguen que l'energia creativa d'un gran nombre de persones, amb el suport de la tecnologia, faci créixer el coneixement compartit. "No hem de pensar en la propietat privada ni en la pública, sinó en la propietat compartida que té una comunitat que gestiona i utilitza un bé col·lectivament", explica l'economista del [LabCoop](#) i de [Calidoscoop](#), Bàrbara Ortuño. Segons ella, igual com antigament els camps de pastura eren propietat del poble o de la comunitat que els gestionava, avui les comunitats poden fer servir la tecnologia per compartir tota mena de bens i recursos, com l'energia o el coneixement. "La diferència entre les corporacions de Silicon Valley i el cooperativisme de plataforma és que en el darrer model ningú no s'apropia dels beneficis de la comunitat i, a més, la governabilitat és participativa", aclareix la Bàrbara Ortuño.

Innovació sense fre

[Couchsurfing](#) (servei d'allotjament), [Freecycle](#) (reciclatge d'objectes), [Wikipedia](#) (enciclopèdia lliure i en línia), [Stocksy United](#) (fotos i vídeos lliures), [Green Taxi Cooperative](#) (cooperativa de taxis de Denver)... "Hi ha una trentena d'àrees d'activitat amb modalitats de consum i producció col·laboratives que fan servir plataformes digitals", explica la investigadora Mayo Fuster, que es dedica a alimentar [aquest mapa](#) d'alternatives col·laboratives. **Segons aquesta font, només a Catalunya hi ha més de 1.300 projectes col·laboratius**, alguns tan pioners a Europa com la plataforma de crowdfunding [Goteo](#), la comunitat sense fils més gran del món [Guifi.net](#), o la cooperativa d'energia verda [Som Energia](#).

"S'ha acabat això de jo col·laboro, però s'enriqueix un altre", afirma Bàrbara Ortuño. Segons l'economista, quan la gent es vincula per un interès comú, adopta programaris i llicències lliures que converteixen els recursos comuns en bens públics i treballa des de la propietat col·lectiva, el potencial innovador és imparabile. "El cooperativisme de plataforma que obre el coneixement i el fa accessible permet arribar allà on el mercat capitalista no vol que arribem i crear, així, respostes mundials a les necessitats socials i humanes", rebla.

Tecnologies per consumir millor

Era 2016 quan el programador Sergi Alonso va detectar, juntament amb altres companys de la cooperativa [Coopdevs](#), una necessitat social. “A casa nostra hi havia molts grups de consum que volien fomentar un sistema agroalimentari més just i moltes productores que treballaven amb criteris ecològics i de proximitat, però sovint la gestió entre uns i altres era molt feixuga”. Per això, juntament amb altres persones i entitats, van fundar Katuma, una plataforma en línia que vol fer àgil el dia a dia dels grups de consum, així com dels productors, i que es basa en un ‘software’ lliure —l’[Open Food Network](#)— compartit entre desenvolupadors d’Austràlia, el Regne Unit, França i Canadà.

Katuma, que en italià vol dir consumir, és una cooperativa de plataforma que vol estendre la sobirania alimentària i afavorir els productors locals que practiquen una agricultura diferent. “Per això hem ideat un projecte col·lectiu i obert, en què la propietat de la plataforma no és dels que la programem, sinó de les persones, grups de consum i productores de proximitat que la fan servir”. Tot i que el projecte encara està en fase alfa, aquest any es formalitzarà com a cooperativa de serveis i es posarà a l’abast d’una desena de grups i productors. Després d’aquesta fase, caldrà trobar finançament, tot un repte: “Nosaltres no fem les rondes d’inversió milionàries que fan les plataformes capitalistes i ho tenim més complicat” explica el desenvolupador, i avança que Katuma és un dels projectes seleccionats per l’Ajuntament de Barcelona en la [campanya de matchfunding](#) que el consistori està posant en marxa aquests dies, juntament amb Goteo.

Segons Alonso, el futur de Katuma serà el que vulgui el sector alimentari, perquè tothom que cregui en el consum responsable hi té cabuda. “Cada vegada hi ha més supermercats que ofereixen aliments ecològics i de proximitat, però totes aquestes iniciatives capitalistes no pretenen transformar el sector agroalimentari” diu el desenvolupador. I recorda que la plataforma tecnològica que estan gestant sí que vol transformar-lo mostrant d’on venen els aliments, a més de l’impacte social, econòmic i ambiental que hi ha darrere la seva producció, elaboració, distribució i comercialització.

Plataformes que ens mouen

“Anar sol o sola a la feina amb cotxe és una idea caduca”, explica el Ricard Jornet, que el 2016 va impulsar, juntament amb altres companys, la cooperativa Som Mobilitat, que ja té 820 socis de consum a Catalunya. “Teníem la voluntat de transformar la manera com ens desplaçem i estendre una mobilitat més sostenible, que disminueixi la contaminació, i per això vam crear una plataforma tecnològica de ‘car sharing’ que permet als veïns i veïnes compartir vehicles elèctrics” explica Jornet.

Som Mobilitat s’inspira en l’èxit model de Som Energia i té la seu a Mataró, però ja ha començat a desplegar-se arreu del territori. “Disposem de cinc cotxes elèctrics a Mataró, un a Rubí, un a Olot i un a Amposta. Però aquesta flota aviat creixerà. Al llarg de 2018 volem engagar grups locals a barris de Barcelona i a les principals ciutats de Catalunya i oferir la possibilitat de compartir bicicletes, motos i furgonetes elèctriques”, contextualitza el cooperativista. I aclareix que la plataforma s’allunya d’un model com el del Bicing: “No es tracta de deixar els vehicles en aparcaments lliures, sinó que les veïnes s’organitzin per compartir els vehicles elèctrics en lloc de tenir-ne en propietat. El vehicle sempre s’agafa i es torna al pàrquing de barri que comparteixen”. Així, les persones que decideixin formar part d’aquesta xarxa de mobilitat elèctrica compartida podran triar el vehicle que més els convingui, estalviar temps i diners. “No volem fomentar l’ús diari dels vehicles, ni volem omplir Barcelona de cotxes”, manifesta Jornet, “proposem que la gent es desplaçi a la feina o estudiar amb transport públic, a peu o amb bicicleta i, quan necessiti fer

desplaçaments amb vehicles motoritzats, faci servir un vehicle elèctric compartit” afirma.

La propietat de la plataforma Som Mobilitat és dels socis i sòcies de consum, que es despleguen en grups territorials. “Nosaltres hem desenvolupat l’eina de gestió, però la posem a l’abast de cada grup”, explica Jornet, segons el qual l’aposta tecnològica és clau per arribar a molta gent. Una cooperativa belga, pionera en mobilitat sostenible, va cedir-los el ‘software’, i des de Som Mobilitat l’han adaptat en codi compartit perquè totes les cooperatives europees que ho desitgin puguin fer-lo servir treballant en xarxa. **De moment, ja hi ha una xarxa de cooperatives de mobilitat compartida a Europa, que agrupa Som Mobilitat, i tres cooperatives més, que comparteixen l’ideal de transformar el transport a casa nostra.** “La mobilitat elèctrica s’estén lentament, però cada dia més gent coincideix que en els pròxims 2 o 3 anys viurem molts canvis en el sector de la mobilitat” prediu el cooperativista de Mataró.

Plataformes itinerants i nòmades

L’instint de moviment també ha impulsat un altre projecte de cooperativisme de plataforma a casa nostra: Van Woow. Més jove que Katuma o Som Mobilitat, Van Woow serà una plataforma col·laborativa que posarà en contacte els veïns i veïnes de micropobles —de menys de 3.000 habitants—, amb els usuaris d’autocaravanes. **Els primers facilitaran llocs per pernoctar i experiències gastronòmiques i culturals als caravanistes, i aquests segons es comprometeran a dinamitzar els petits nuclis i a difondre’n les històries perquè no segueixin relegats en l’oblit.**

“La plataforma Van Woow neix de la nostra passió per viatjar en autocaravana, conèixer llocs, gent i cultures ‘woow’, és a dir, sorprenents”, relata Auxi Piñero, una de les fundadores, “però també de la preocupació per la pèrdua d’identitat que pateixen alguns municipis en vies d’extinció, que només a la Península Ibèrica ja sumen 4.000”.

Actualment, i gràcies al suport expert del [Free Knowledge Institut](#) i del programa de [La Comunicadora](#), aquesta plataforma de turisme itinerant es troba en fase de gestació del que anomena ‘Comunitat Van Woow’. “Busquem persones interessades en aquesta modalitat de turisme nòmada i ‘slow’, viatgers que amb les seves valoracions i aportacions enriqueixin la plataforma i puguin decidir aspectes com, per exemple, cap a quins projectes o micropobles es destinaran part dels beneficis que generi la plataforma”, explica l’Auxi Piñero.

“Volem ser una alternativa vàlida a les actuals plataformes comercials”, explica la futura cooperativista, convençuda que la idea que està fent créixer amb dos companys més, està plena de futur: “Creiem que el model Van Woow és replicable en altres països que pateixen, com nosaltres, la pèrdua d’identitat dels entorns rurals”.

Futurs que creixen als marges

La tradició cooperativa a Catalunya és indubtable. Si bé vora el 6% del PIB català és el fruit de projectes que treballen amb criteris cooperatius i de l’economia solidària, **les possibilitats d’innovació que aporta el cooperativisme de plataforma** —auguren expertes com Mayo Fuster— **podrien fer créixer aquest percentatge de manera inimaginable.** Si això passa, es multiplicaran les alternatives cooperatives al capitalisme més salvatge que, sota formes més o menys amables, aniquila els drets més bàsics de la població. Més enllà de satisfer la curiositat, seguir amb atenció les noves cooperatives de plataforma que sorgeixen és també una acció política. Si en el teu proper viatge decideixes allotjar-te amb [Fairbnb](#), l’alternativa ètica d’Airbnb, faràs créixer el futur que Silicon Valley no financia i que gairebé no apareix als mitjans,

però que, per sort, ja és una realitat a casa nostra.